

Zápisnica z porady STO 13. 3. 2024

Prítomní: BUDAJ, HAMBÁLEK, KOMŽÍK, KRUSHEVSKA, KUNDRA, MALIUK, ORIKHOVSKYI, PRIBULLA, SHAGATOVA, SHUGAROV, SKOPAL, VAŇKO

Nepřítomní: ADAMČÁK, GARAI, SIVANIČ

Program:

- 1.) Noví pracovníci a personálne otázky
- 2.) Stav pozorovacej techniky
- 3.) Zabezpečenie pozorovaní
- 4.) Doktorandské štúdium a výučba
- 5.) Projekty (MAD, VEGA, APVV, ERC, SAIA, ERASMUS+...)
- 6.) Konferencie v roku 2024
- 7.) Popularizácia
- 8.) Rôzne

1.) Noví pracovníci a personálne otázky

Dr. Pribulla informoval, že Dr. Maliuk uspel so žiadosťou o príspevok z Fondu Štefana Schwarza na dva roky a Dr. Krushevska získala grantovú podporu na tri roky. Informoval tiež, že sa na naše pracovisko po ukončení zahraničného pobytu 1.7.2024 vráti Dr. Garai a od 8.4.2024 na dva mesiace príde študentka z Indie cez program ERASMUS. Dr. Pribulla oznámil, že Dr. Hambálek a Dr. Kundra získali vedecký stupeň IIa a Dr. Garai bude vyzvaný, aby oň požiadal.

2.) Stav pozorovacej techniky

Dr. Pribulla oznámil, že je potrebné zvolať schôdzu inštrumentálnej skupiny v mesiaci apríl. Informoval o riešení technických problémov v pavilóne G2, ako je zasekávanie kolesa s filtrami a pomalé zatváranie uzávierky kamery. Dr. Pribulla objasnil, že nové koleso je už objednané od firmy Atik a dodanie novej uzávierky kamery sa očakáva o 1 a pol mesiaca. Dr. Pribulla dodal, že observatórium G1 je nefunkčné a silnie potreba získania nového automatizovaného 80cm ďalekohľadu do observatória v Starej Lesnej.

Dr. Komžík informoval, že observatórium na Skalnatom plese bolo odovzdané na rekonštrukciu v auguste a v novembri boli zistené kolaudačné chyby, ktoré sa doteraz odstraňujú. Upozornil na nedostatočné skúšobné procesy, komunikáciu a riešenie problémov zo strany zodpovedných osôb. Dodal, že nie je jasný ani časový plán dokončenia rekonštrukcie. Dr. Komžík vysvetlil, že po ukončení prác sa bude štrbina otvárať tlačidlami, k čomu bude organizované školenie pracovníkov. Doplnil, že kupola sa nebude otvárať automaticky kvôli riziku

primrznutia. Tesnenie štrbiny vyhodnotil ako dobré a informoval o dokončovaní prác na spektrografe a vykonaní revízie pokovovacieho zariadenia. Dr. Komžík upozornil na nutnosť zabezpečenia vyhrievania celooblohovej kamery.

Dr. Pribulla informoval o vykonaných pokovovacích službách pre Astronomické a geofyzikálne observatórium UK v Modre, ktoré priniesli pre AsÚ benefit vo forme čiastočného uhradenia členského poplatku časopisu Astronomy and Astrophysics. Dodal, že je plánované aj pokovovanie 60 cm zrkadla z AGO Modra okolo letného slnovratu 2024. Dr. Vaňko doplnil, že náklady na pokovovanie jedného zrkadla sú približne 1000 €, teda na podobnej úrovni, ako je členské spomínaného časopisu. Dr. Komžík spomenul aj nákupy materiálu pre pokovovacie zariadenie (chemikálie, tesnenie). Koncom minulého roka bola vykonaná aj revízia zariadenia výrobcom.

Dr. Kundra upozornil, že výška stromov v okolí observatória G2 negatívne vplyva na pozorovacie podmienky a je nutné zabezpečiť výrub takých stromov.

3.) Zabezpečenie pozorovaní

Dr. Pribulla informoval, že na vykonávaní služieb na observatóriu na Skalnatom plese sa bude podieľať aj Dr. Budaj a Mgr. Orikhovskiyi bude zaškolený. Dodal, že on, Dr. Komžík a Ing. Sivanič budú naďalej pozorovať na tomto observatóriu. Dr. Pribulla ozrejmil, že Cerro Tololo Inter-American Observatory nie je funkčné a momentálne ani nie sú dostupné financie na zakúpenie pozorovacieho času na tomto observatóriu. Doplnil, že ako alternatívu je možné zvážiť získanie dát zo siete Opticon RadioNet a časovo kritické pozorovania sú prednosťou fotometrickej misie CHEOPS, s ktorou má skúsenosti Dr. Garai. Dr. Pribulla odporučil ako zdroj fotometrických dát observatórium v Szombathely.

4.) Doktorandské štúdium a výučba

Dr. Pribulla informoval, že Stelárne oddelenie zverejnilo štyri témy pre uchádzačov o doktorandské štúdium, ktorého garantom je Dr. Skopal. Dr. Pribulla upozornil na slabých a nereserióznych uchádzačov, ktorí by mohli spôsobiť vysokú administratívnu záťaž, pokiaľ by boli prijímaní k prijímacím pohovorom. Dodal, že v 2. ročníku magisterského študijného programu FMFI UK sú tento rok iba dvaja študenti.

5.) Projekty (MAD, VEGA, APVV, ERC, SAIA, ERASMUS+...)

Dr. Pribulla ozrejmil, že Stelárne oddelenie má riešiteľské kolektívy zapojené do dvoch VEGA projektov, pričom termín na podávanie nových žiadostí je v apríli. Dr. Pribulla pripomenul aj možnosť podávania projektov v rámci Medziakademických dohôd SAV. Doplnil, že v súčasnosti je aktuálna iba výzva na podávanie žiadostí s pracoviskami v Taiwane. Dr. Vaňko nadviazal, že v marci sa očakáva zverejnenie výzvy na podávanie projektov medziakademických dohôd s Českou republikou, do ktorej sa zapojí veľká časť ústavov SAV. Dr. Pribulla upozornil, že všeobecné výzvy

na podávanie projektov APVV, sú vyhlasované na jeseň, pričom bilaterálne a multilaterálne výzvy sú nepravidelné. Dr. Skopal navrhol, aby sa o ďalší APVV projekt opäť uchádzal Dr. Pribulla. Dr. Pribulla informoval, že programy SAIA je možné využiť nielen na prijímanie pracovníkov z iných inštitúcií, ale aj na vycestovanie našich pracovníkov. Dr. Vaňko zhrnul, že najbližší termín na podávanie žiadostí pre SAIA je 30.4.2024, dĺžka pracovného pobytu je 1 až 9 mesiacov a možný nástup na pobyt je od 1.9.2024.

6.) Konferencie v roku 2024

Dr. Vaňko upozornil, že zatiaľ nemáme zástupcu zo Slovenska, ktorý by sa zúčastnil na Valnom zhromaždení Medzinárodnej astronomickej únie, ktoré sa tento rok uskutoční v Juhoafrickej republike. Dr. Pribulla uviedol ďalšie konferencie, na ktorých by sa v tomto roku mohli zúčastniť pracovníci Stelárneho oddelenia: konferencia „Symbiotic stars, weird novae, and related embarrassing binaries“ v Prahe, „Binary and Multiple Stars in the Era of Big Sky Surveys“ v Lito-myšli, „The BRITE Side of Stars“ vo Viedni, „European Astronomical Society Annual Meeting“ v Padove a „Cool Stars, Stellar Systems, and the Sun Conference 22“ v San Diegu.

7.) Popularizácia

Dr. Pribulla poukázal na to, že by bolo vhodné publikovať popularizačné články v časopise Kozmos o našich vedeckých výsledkoch. Dr. Vaňko doplnil, že by to umožnilo aktualizáciu populárne prezentovaných vedeckých výsledkov na webovej stránke AsÚ. Dr. Pribulla navrhol, aby pozorovatelia vyhotovili zaujímavé zábery objektov na nočnej oblohe prostredníctvom našich ďalekohľadov za účelom ich využitia na popularizáciu. Dr. Hambálek oznámil, že osloví s touto vecou Ing. Adamčáka.

Dr. Kundra informoval, že sa dňa 19.3.2024 v observatóriu G2 uskutoční večerné pozorovanie pre pracovníkov SAV venujúcim sa popularizačným aktivitám a je potrebné zabezpečiť technické úpravy v observatóriu.

Dr. Hambálek navrhol zvážiť vystavenie meteoritov vo vestibule hlavnej budovy AsÚ. Dr. Shagatova informovala, že vedenie AsÚ plánuje zabezpečiť takúto výstavu. Dr. Hambálek a Dr. Pribulla diskutovali o možnosti zabezpečiť 3D modely astronomických objektov, napríklad asteroidu a tesnej dvojhviezdy. Dr. Vaňko navrhol využiť na tento účel 3D tlačiareň a ako vhodný objekt uviedol maketu 1,3m ďalekohľadu na observatóriu Skalnaté pleso aj s kupolou.

8.) Rôzne

Dr. Pribulla informoval, že Dr. Kundra zabezpečil licenciu programu Overleaf pre stelárne oddelenie. Dr. Kundra položil otázku, či sa zvažuje aj nákup platenej verzie programu Zoom. Dr. Komžík reagoval, že by bolo vhodné ju zakúpiť v prípade, že vznikne taká potreba. Dr. Hambálek doplnil, že na účely neobmedzených videohovorov je možné využívať aj bezplatný softvér,

napríklad aplikáciu WhatsApp. Dr. Pribulla sa poďakoval Dr. Komžíkovi a Dr. Kundrovi za pomoc pri aktualizácii novej webovej stránky Stelárneho oddelenia.

Dr. Kundra položil otázku, ktoré disky by mali byť určené na archiváciu dát a či je potrebné zakúpiť nové disky. Dr. Komžík reagoval, že dáta by mali byť archivované len do desiatich rokov a životnosť diskov je krátka. Dr. Pribulla pripomenul, že je potrebné vytvoriť zoznam položiek, ktoré je vhodné nakúpiť pre potreby Stelárneho oddelenia. Dr. Vaňko sa informoval ohľadom long-slit spektrografu. Dr. Pribulla reagoval, že spektrograf je dlhodobo zapožičaný na observatóriu Kolonica a výsledky z neho sú slabé. Použiteľné spektrá je možné získať len pre jasné objekty do zhruba $V=7$.

Dr. Pribulla navrhol vytvorenie online databázy dát z našich observatórií pre jednoduché vyhľadávanie. Dr. Hambálek a Dr. Komžík reagovali, že by bolo vhodné riadiť sa osvedčenými pravidlami vyhľadávania, ako sú implementované vo Virtual Observatory. Dr. Pribulla doplnil, že takáto databáza by mohla mať celoslovenské využitie, keďže na serveri STO deneb sú spracovávané aj pozorovania observatória Vihorlatskej hviezdárne na Kolonici.

Zapísala: N. Shagatova

Overil: T. Pribulla

V Tatranskej Lomnici, 25. 3. 2024